

ฝาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Caesalpinia sappan* L.

วงศ์ : Leguminosae

ชื่ออื่น : ขวาง ง้าย ฝางส้ม ฝางเสน หนามโค้ง

ลักษณะทั่วไป : ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ไม้พุ่มหรือไม้พุ่มกึ่งไม้เถา ผลัดใบ สูง 5-13 เมตร ลำต้นและกิ่งมีหนามแข็งและโค้งสั้นๆ ทั่วไป ถัดแกนและเนื้อไม้มีสีแดงเข้ม รสขมหวาน เรียกว่า “ฝางเสน” ถัดแกนมีสีเหลือง ส้ม รสฝาดขื่น จะเรียกว่า “ฝางส้ม” ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงสลับ แกนข้อใบยาว 20-40 เซนติเมตร มีข้อใบย่อย 8-15 คู่ แต่ละข้อใบมีใบย่อย 5-18 คู่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปขอบขนาน กว้าง 5-10 มิลลิเมตร ยาว 8-20 มิลลิเมตร ปลายใบกลมถึงเว้าตื้น โคนตัดและเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบบางคล้าย กระดาษ เกือบหรือมีขนประปรายทั้งสองด้าน ก้านใบสั้นมาก หรือไม่มีก้าน หูใบยาว 3-4 มิลลิเมตร ร่วงง่าย **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่งและซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ออกรวมกันเป็นช่อ ช่อยาว ได้ถึง 40 เซนติเมตร ใบประดับรูปใบหอก ร่วงง่าย ยาว 5-8 มิลลิเมตร ปลายเรียวแหลมมีขน ก้านดอกย่อยยาว 1.2-1.8 เซนติเมตร มีขนสั้นนุ่ม มีข้อต่อหรือเป็นข้อที่ใกล้ปลายก้าน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ เกือบ ขอบมีขนครุย ขอบกลีบเกยซ้อนทับกัน กลีบเลี้ยงกลีบล่างสุดขนาดใหญ่สุดและเว้ามากกว่ากลีบอื่น กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง รูปไข่กลับ กว้าง 6-10 มิลลิเมตร ยาว 9-12 มิลลิเมตร ผิวและขอบ กลีบข่น กลีบกลางขนาดเล็กกว่า มีก้าน กลีบด้านในมีขนจากโคนไปถึงกลางกลีบ เกสรเพศผู้ 10 อัน แยกเป็นอิสระ ก้านชูอับเรณูมีขน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มีขนสั้นนุ่ม มี 1 ช่อง มีออวุล 3-6 เม็ด **ผล** เป็นฝักรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ แบนแข็งเป็นจะงอยแหลม มีสีน้ำตาลเข้ม กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 5-8.5 เซนติเมตร ส่วนที่ค่อนข้างมน โคนฝักจะสอบเฉียงเล็กน้อย ด้านปลายฝักจะผายกว้างและมีจะงอยแหลมที่ปลายด้านหนึ่ง เมล็ด 2-4 อัน รูปรี กว้าง 0.8-1 เซนติเมตร ยาว 1.5-1.8 เซนติเมตร

การกระจายพันธุ์ : พบตามป่าละเมาะ เขาหินปูน ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง

ออกดอก : ออกดอกระหว่างเดือนมิถุนายน-ธันวาคม และเป็นผลระหว่างเดือนสิงหาคมถึงพฤษภาคม

การขยายพันธุ์ :

ประโยชน์ : **เนื้อไม้** เป็นส่วนผสมหลักในยาบำรุงหลังคลอดบุตร ผสมกับปูนขาวบดทาหน้าผากหลังคลอดบุตร ช่วยให้เย็นศีรษะและลดอาการเจ็บปวด เป็นยาขับระดูอย่างแรง แก้ท้องร่วง แก้ธาตุพิการ แก้ร้อนใน แก้โลหิตออกทางทวารหนักและทวารเบา แก้โลหิตตกหนัก แก้เสมหะดีและโลหิต แก้กัน มีรสฝาด เค็ม ชุ่ม เป็นยาสุขุมออกฤทธิ์ต่อหัวใจและตับ เป็นยาบำรุงโลหิตสตรี ใช้เป็นยาแก้ปวด แก้บวม แก้เลือดอุดตัน ทำให้เลือดไหลเวียนสะดวก รักษาประจำเดือนมาไม่ปกติ ขับระดู แก้อาการหัวใจขาดเลือด (ถูกเสียดแน่นและเจ็บหน้าอก) กระจายเลือดที่อุดตัน ลดการปวดมดลูกในสตรีหลังคลอด เป็นยาสมาน ถ้าใส่ แก้วบิด ฟกช้ำดำเขียว ปวดบวม

ขับหนองใน ฝักเสบ แก้ไข้ตัวร้อน แก้ปวดเมื่อยร่างกาย แก้เสมหะ แก้โลหิต แก้ไข้กำเดา แก้ปวดฟิการ
ขับหนอง ทำให้โลหิตเย็น แก้ท้องร่วง แก้ธาตุพิการ แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้โลหิตออกจากทวารหนักและ
ทวารเบา แก้กำเดา แก้คัน ผ่นกับน้ำเป็นยาทาภายนอกในโรคผิวหนังบางชนิด เพื่อฆ่าเชื้อโรค น้ำต้มแก้คันผางให้
สีแดง ไข่เป็นหลักในการทำน้ำยาอุทัย ไข่แก้ร้อนใน แก้กระหายน้ำคำดี ราก ให้สีเหลือง ไข่ทำสีข้อมผ้าและไหม
ไข่เป็นสีผสมอาหาร และ เครื่องดื่ม

ลักษณะวิสัย

ลำต้น

ใบ

ดอก

ผล